

метадані

Заголовок

Диплом_Шпендик_антиплагиат.doc

Автор

Шпендик Вікторія Олександрівна

Науковий керівник / Експерт

Шпендик Вікторія Олександрівна

підрозділ

East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl

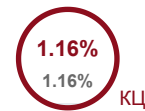
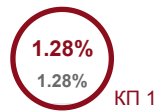
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	ⓑ	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	⋮	0
Білі знаки	ⓑ	0
Парафрази (SmartMarks)	ⓐ	2

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

5238

Кількість слів

40295

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	Колір тексту
1	https://tascombank.ua/our-team	33	0.63 %
2	ДР-А.Набока О.В..docx 6/10/2021 Donbass State Machine Building Academy (кафедра Фінансів, банківської справи та підприємництва)	14	0.27 %
3	Формування кредитного портфеля банку 5/8/2024 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	9	0.17 %

4	Формування кредитного портфеля банку 5/8/2024 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	6	0.11 %
5	ДР-А.Набока О.В..docx 6/10/2021 Donbass State Machine Building Academy (кафедра Фінансів, банківської справи та підприємництва)	5	0.10 %

з бази даних RefBooks (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з програми обміну базами даних (0.65 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	ДР-А.Набока О.В..docx 6/10/2021 Donbass State Machine Building Academy (кафедра Фінансів, банківської справи та підприємництва)	19 (2)	0.36 %
2	Формування кредитного портфеля банку 5/8/2024 Kharkiv National University of Economics named after S.Kuznets (KNUE) (KNUE)	15 (2)	0.29 %

з Інтернету (0.63 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://tascombank.ua/our-team	33 (1)	0.63 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

ВСТУП

Фінансова криза активізувала проблеми розвитку банківського кредитування, істотне значення серед яких має збільшення простроченої заборгованості й масштабів знецінених кредитів, що веде до погіршення якості банківського кредитного портфеля. У цій же момент аналіз тенденцій кредитування банків демонструє, що більшість вітчизняних банків з метою підпори своєї конкурентоспроможності, продовжують нарощувати обсяги наданих кредитів при наявності ризику їхнього неповернення.

Управління якістю банківського портфеля кредитування забезпечує оптимальне поєднання ліквідності, прибутковості та кредитного ризику, прийняттого для банківської установи на базі здійснення безпристрасної оцінки кредитної спроможності позичальників, формування резервів на можливі збитки з позик, що є адекватними якості портфеля кредитів, а також є визначальним чинником у досягненні постійного економічного зростання у ринкових умовах банківських структур. Через це високі темпи банківських кредитів зараз посилюють потребу щодо покращення процесу управління якістю портфелю банківських кредитів шляхом вивчення ознак його впливу на банківську фінансову стійкість та ефективність їхньої діяльності, що дасть можливість підвищувати безпеку функціонування та конкурентоспроможність сучасних банків.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовується необхідністю вивчення в подальшому низки питань, що пов'язані з управлінням якістю портфелю банківських кредитів, що дасть можливість вдосконалити методичні аспекти управління ризиком неповернення кредитів та уточнити напрямки вдосконалення процесу управління якістю банківського кредитного портфеля, які цілеспрямовані на підняття його фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Практичні та теоретичні аспекти управління банківськими кредитними операціями досліджуються такими вченими в наукових працях: Сполітак Є.Г., Гаркуша Ю.О., Хланта С.П., Гладинець Н.Ю., Джулай І.А. та інші.

Питання управління кредитними банківськими ризиками подано в працях Другової О.С., Долінського Л.Б., Романова В.В., Клепікова С.В.

та інших Проте виявлені ними проблеми не пов'язані з якістю кредитного портфеля.

При цьому, праці цих вчених стали базою і стимулом для подальшого аналізу проблем забезпечення дійового управління якістю банківського кредитного портфеля, і на цій підставі підняття фінансової стійкості банків. Недостатній ступінь розробленості та вивченості даної теми, визначили вибір її тематики, її наукову та практичну значимість.

Ціль роботи - теоретичне обґрунтування та вдосконалення напрямів управління банківськими кредитними операціями.

Дана мета дослідження обумовила необхідність постанови таких завдань:

- здійснити аналіз економічної сутності кредитних операцій та банківських кредитних ризиків;
- означити інформаційне забезпечення та методику оцінки управління кредитними ризиками та операціями;
- оглянути особливості фінансової та економічної діяльності АТ «Таскомбанк»;
- зробити оцінку банківського кредитного портфеля, розгляд структури і складу кредитних операцій АТ «Таскомбанк»;
- визначити напрями вдосконалення управління кредитними операціями АТ «Таскомбанку».

Об'єктом дослідження виступає процес виконання банком кредитних операцій.

В якості предмета дослідження виступають теоретичні та практичні основи аналізу кредитного ризику та банківських кредитних операцій.

В роботі було використано наступні методи дослідження: метод порівняння і теоретичного узагальнення; абстрактно-логічний, табличний, графічний методи; методи реалізації результатів і узагальнення.

Інформаційну базу дослідження складають матеріали праць зарубіжних і українських вчених, статистичні звіти, результати аналітичних досліджень та спеціалізована література.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ банківськими КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ та кредитним ризиком

- Економічна сутність кредитних операцій та банківських кредитних ризиків

Економічна сутність банківських кредитних операцій визначається шляхом надання фінансових ресурсів своїм клієнтам на визначених умовах. Банківська установа видає кредити, з метою допомоги клієнтам реалізовувати різні фінансові цілі (придбання автомобіля, нерухомості, на оплату освіти, розширення бізнесу).

Кредитні операції банківських установ містять кілька ключових компонентів:

- 1) Процес кредитування: банк здійснює оцінку кредитоспроможності позичальника, яка містить аналіз кредитної історії, його доходів, фінансового стану та інших чинників. На базі цієї оцінки банківська установа визначає, доцільність надання кредиту позичальнику та його умови.
- 2) Відсоткова ставка: банківська установа збирає за надані кредити відсоткові платежі. Процентні ставки визначаються з урахуванням низки факторів: кредитний рейтинг позичальника, поточна ринкова ситуація та тип кредиту. Розмір відсоткових ставок є або фіксованим або змінним протягом строку кредиту.
- 3) Забезпечення: банківська установа може затребувати заставу або інші форми кредитного забезпечення для захисту своїх інтересів у разі не виплати заборгованості позичальником. В якості забезпечення може виступати автомобіль, цінні папери, нерухомість та інші активи.
- 4) Графік та строки погашення: банківська установа встановлює терміни погашення кредиту позичальником. Погашення кредиту може розраховуватися на фіксований термін або визначається у формі виплат рівномірними частками протягом терміну кредиту.
- 5) Надання послуг: банківські кредитні операції можуть містити різні додаткові послуги. Наприклад надання консультації щодо обрання найбільш доцільного кредитного продукту, також організація супроводу клієнта на кожному етапі процесу кредитування та надання можливості погашення кредиту дострокового. Головною метою банку під час виконання кредитних або інших операцій, є отримання максимально можливої суми прибутку при оптимальному рівні ризику.

В кредитних операціях метою банку є створення доходу від наданих кредитів й управління ризиками неповернення коштів. Банки виконують вагомий роль в економіці, допомагаючи розвитку підприємництва, надаючи фінансову підтримку для своїх клієнтів. Кредитні операції, як і більшість активних операцій, характеризуються наявністю ризику. Аналіз різних літературних джерел допускає їхнє узагальнення в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Різні тлумачення терміну «ризик»

Дослідивши різні тлумачення терміну «ризик», доцільно означити ризик, як невіддільну характеристику кожної діяльності, сутність якої проявляється в наявності в ситуації елементу невизначеності вибору певного рішення та вірогідності несприятливих результатів його здійснення. Ризики викликають можливі відхилення наслідків діяльності від прогнозованих в негативну сторону, у мить прийняття рішення щодо здійснення операцій. Отож, в економічній практиці під ризиком, розуміють ймовірність збитків або втрат.

У статті [11] стосовно кредитного ризику, дано наступне визначення: це невизначеність, що пов'язана зі здатністю юридично або фізичної особи обслуговувати свої борги та нести відповідальність за фінансовими зобов'язаннями, взятими на себе. При цьому завчасно неможливо розподілити юридичних або окремих фізичних осіб, на таких, що будуть виконувати власні фінансові зобов'язання та таких, що не зможуть зробити цього.

Банк у кращому варіанті, зможе лише надати вірогідну оцінку кредитного ризику. В результаті юридичні особи, що мають схильність до кредитного ризику, платять зазвичай за користування кредитними коштами відсоток, що дорівнює процентній ставці без ризикової, що помножена на коефіцієнт, який є пропорційним ймовірності недотримання клієнтом зобов'язань за платежами [28, с. 8].

Якщо позичальник неспроможний виконувати перед кредитором власні зобов'язання або коли один із клієнтів не дотримується умов фінансового договору, це є свідченням того, що контрагент знаходиться у стані дефолту. Кредитний ризик також містить ризик, що пов'язаний з фактами, несхожими на дефолт, а саме з динамікою вгору або вниз кредитного рейтингу.

Таким чином, кредитний ризик з'являється як результат невизначеності, що пов'язана із бажанням (здатністю) виконувати власні контрактні зобов'язання контрагентом. Цей ризик властивий діяльності банків при виконанні кредитних операціях. Неможливість здійснювати у банках диверсифікацію кредитного ризику, через концентрацію у певних індустріальних секторах та географічних районах, може привести до банкрутства банків. Складники кредитного ризику виділяються таким чином (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Складники кредитного ризику

Ймовірність дефолту (ІД) розглядається з двох позицій:

- з позиції двох ситуацій: неплатоспроможність та платоспроможність позичальника. В цьому випадку ймовірність дефолту являє собою чистий ризик дефолту;
- з позиції зниження кредитного рейтингу, що є ознакою на зростання ймовірності його дефолту. В цьому випадку ймовірність дефолту має назву - ризик міграції [29, с. 1099].

Частина неповернених коштів за дефолту за кредитом (ЧНК(Д)) - це така ситуація, коли у разі появи дефолту при присутності заставного забезпечення або інших гарантій може бути втрачена не уся сума наданого кредиту. Отже, таким чином виникає поняття норми відновлення (НВ) позичальника, яку визначають як частку усіх кредитних зобов'язань позичальника, яка може бути покрита при настанні дефолту. При цьому

(1.1)

Де ЧНК (Д) - частина неповернених коштів за дефолту за кредитом;

НВ - норма відновлення.

Розмір номінальних втрат при дефолті (РНВ(Д)) являє собою суму всіх зобов'язань з кредитування позичальника при його банкрутстві внаслідок реалізації певної кредитної події (міграції чи дефолту).

Вимірювання міграційної залежності та/або дефолт залежності є дуже складним завданням, оскільки є відсутніми історичні дані. Ця галузь потребує більш ретельного вивчення.

Структуру кредитного ризику подано на рис. 1.2

Рис. 1.2 Компоненти кредитного ризику банку

Таким чином, до компонентів кредитного ризику входить ризик, що пов'язаний із позичальником. Кредитний ризик в банку, що пов'язаний із позичальником, є одним з основних аспектів кредитного ризику та відображає ймовірність невиконання позичальником своїх зобов'язань щодо погашення кредиту. Цей вид кредитного ризику може бути викликаний різними факторами, включаючи наступні: (рис. 1.3)

Рис. 1.3. Фактори впливу на ризик, що пов'язаний із позичальником

- ключовим фактором кредитного ризику є кредитна історія. При наявності у позичальника несприятливої кредитної історії (наявність в минулому прострочених платежів або дефолтів) це може говорити про збільшений ризик у майбутньому невиконання зобов'язань;
- також є важливим показником - кредитний рейтинг позичальника, який визначають кредитні рейтингові агенції. Занизький кредитний рейтинг вказує на високу ймовірність непогашення позичальником своїх зобов'язань;
- розгляд фінансового стану позичальника, з урахуванням суми його активів, доходів, ліквідності та зобов'язання, допомагає обчислити його спроможність погашати свої кредитні зобов'язання. При наявності у позичальника невеликих доходів чи високого рівня заборгованості, це може підвищувати ризик невиконання клієнтом зобов'язань;
- ціль та вид кредиту можуть також відбиватись на кредитному ризику. Наприклад, кредити, що мають заставу у вигляді іпотеки або авто, можуть більш низький рівень кредитного ризику, адже банківська установа може реалізувати заставу при невиконанні зобов'язань. З іншої сторони, без заставні кредити, як наприклад споживчі, будуть більш ризикованими;
- оцінка кредитоспроможності є одним із етапів оцінки кредитного ризику, що здійснюється банком або кредитором. Неправильна або недостатня оцінка кредитоспроможності може сприяти видачі кредиту неплатоспроможному позичальнику [6, с. 3]. З метою управління кредитним ризиком, що пов'язаний із позичальником, кредитори та банки застосовують різні інструменти: оцінка кредитоспроможності; аналіз кредитної історії, визначення кредитних лімітів. Кредитний ризик банківської установи, також зв'язаний із засобом забезпечення повернення кредитних коштів. Цей ризик визначається тим, що він належить до ризику, що пов'язаний з використанням визначеного типу забезпечення з метою надання гарантій повернення кредитних коштів позичальником. Забезпечення виступає як актив, що надає позичальник як за порука виконання перед кредитором своїх зобов'язань. Системний ризик теж впливає на кредитний ризик, і являє собою ризик, який пов'язаний із загальними подіями та чинниками на рівні галузі чи системи, і які впливають на можливості позичальників щодо повернення кредитних зобов'язань та його фінансову стабільність. Керування системним ризиком потребує здійснення постійного моніторингу фінансових ринків, економічних умов й регуляторних заходів, а ще використання належних стратегій диверсифікації ризиків та регулювання з метою зменшення впливу на кредитний ризик системного ризику. Отже, оглянувши зміст кредитного ризику та кредитних операцій можна зробити такі висновки.

- Інформаційно-методичне забезпечення управління кредитним ризиком та кредитними операціями банку

Головною задачею, яке виникає перед вітчизняною банківською системою є мінімізація кредитного ризику. Саме через це кредитні операції є одним із найбільш важливих видів діяльності банку. Продуктивне управління ризиком кредитних операцій в сучасних умовах, вимагає необхідності дослідження його інформаційної частки, оскільки обробка та збір інформації суттєвим чином впливають на прийняття менеджерами управлінських рішень. Інформація являє собою задокументовані або відкрито оголошені відомості про явища та події, що виникають у державі, суспільстві або навколишньому середовищі. Інформація представлена у вигляді даних, в не залежності від форми їхнього уявлення [6, с. 2].

Тому банківські установи зобов'язані мати своєчасну та необхідну інформацію про кредитні ризики, на які він наражається в даний момент.

Брак потрібної інформації не дозволяє банківським установам утворити достатню кількість резервів на покриття кредитних збитків, а також банківська установа не зможе правильно обрахувати умови кредитування та надати характеристику платоспроможності

потенційного позичальника.

До того ж аналіз відхилень від фактичних показників діяльності банків дасть можливість приймати важливі заходи щодо зміни ситуації. Науковці зауважують, що вирішальними вимогами, яким має відповідати система інформаційного забезпечення, є достовірність, повнота та оперативність отримання інформації.

Інформаційне забезпечення управління та оцінки банківськими кредитними операціями - це процес накопичення, надання, аналізу інформації, яка є необхідною при прийнятті рішень із оцінки кредитного ризику, видачі кредитів та управління банківським кредитним портфелем. Воно здійснює вагомую функцію в процесі ефективного управління кредитними операціями та дозволяє банківським установам приймати доцільні рішення на базі надійної інформації. Розкрито головні аспекти інформаційного забезпечення управління та оцінки кредитних операцій [7, с. 2] (табл. 1.2):

Таблиця 1.2

Головні аспекти інформаційного забезпечення процесу управління банківськими кредитними операціями

Взагалі система інформаційного забезпечення управління та оцінки кредитних операцій є визначальним фактором для прийняття доцільних рішень щодо забезпечення банківської фінансової стійкості та управління в цілому ризиками банку.

Інформаційне забезпечення щодо оцінки кредитного ризику можна представити як процес збору, аналізу та застосування інформації з метою оцінки вірогідності виникнення збитків, що пов'язані з невиконанням своїх зобов'язань за кредитом позичальниками. Воно дозволяє банківським установам приймати виважені рішення при наданні кредитів, формулюванні процентних ставок, визначення кредитних лімітів та розробки стратегій управління ризиком кредитних операцій.

Можна виділити декілька методичних підходів щодо оцінки банківського кредитного ризику (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Методичні підходи щодо оцінки банківського кредитного ризику

Подані на рис. 1.4 методичні підходи щодо визначення кредитного ризику мають такий зміст:

1) банківська установа здійснює аналіз наявної фінансової інформації позичальника: починаючи від фінансових та бухгалтерських звітів, до податкової декларації та інших фінансових даних. Цей метод дає можливість оцінити платоспроможність, фінансову стабільність та кредитоспроможність позичальника.

2) банк перевіряє кредитну історію та фінансові звіти позичальника, які розміщують інформацію про кредитні зобов'язання, що були попередні, історію погашення кредитних засобів та інші чинники, що позначаються на кредитному ризику.

3) в банку можуть бути використані скориговані моделі, що ґрунтуються на історичних даних та статистичних методах з метою числової оцінки кредитного ризику. В цих моделях враховують різні чинники, а саме дохід, вік, кредитна історія, зайнятість та інші, та привласнюють позичальникам правильний кредитний рейтинг.

4) банк в своїй діяльності може довіряти експертній оцінці сторонніх аналітиків або своїх співробітників з метою визначення кредитного ризику. Також слід враховувати експертну думку фахівців, досвідчених рейтингових агенцій чи аналітиків.

5) банківська установа також може вживати зовнішні джерела інформації, як наприклад економічні показники, бази даних підприємств, прогнози та галузеву інформацію, для оцінки макроекономічних ризиків та їх дію на кредитний ризик.

6) банки можуть здійснювати стрес-тестування з метою оцінки наслідків для кредитного портфеля банку у разі настання несприятливих змін або екстремальних подій в економічному просторі. Це допомагає розкрити рівень банківської стійкості до непридатних подій та здійснити оцінку його кредитного ризику.

В залежності від банківської специфіки та стратегії, можуть комбінуватися методи оцінки кредитного ризику або доповнювати один одного з метою більш точної оцінки ризику кредитних операцій та управління банківським кредитним портфелем.

Розділ 2. АНАЛІЗ кредитної діяльності АТ «Таскомбанк»

2.1. Оцінка фінансової та економічної діяльності АТ «Таскомбанк»

АТ «Таскомбанк» - це банк з українськи капіталом, головний офіс якого знаходиться у Києві. Один з головних банків в Україні, що заснований у 1989 році. Станом на кінець 2023 рік має 101 відділення практично у всіх регіонах України. Входить до двадцятки найбільших вітчизняних банків за величинами чистих активів. Діапазон покриття операційної діяльності АТ «Таскомбанк» це майже вся територія України. Працюючи на основах тривалого партнерства, АТ «Таскомбанк» допомагає своїм клієнтам вишукувати оптимальні рішення з метою досягнення постійного фінансового успіху й збільшення їхнього добробуту. Загальна характеристика банку подана в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про АТ «Таскомбанк» на 31.12. 2023

АТ «Таскомбанк» надає вагомий спектр послуг та перелік банківських продуктів. Він містить кредити та вклади для юридичних та фізичних осіб, обслуговування банківських пластикових карток, обмінні операції з валютою, грошові перекази та інші банківські послуги та операції. АТ «Таскомбанк» має офіси та філії по всій Україні, надаючи послуги клієнтам як у регіонах та і великих містах. Клієнтами АТ «Таскомбанку» є як фізичні так і юридичні особи. При цьому АТ «Таскомбанк» радить своїм клієнтам різні продукти та умови для клієнтів різних сегментів

Діяльність здійснюється відповідно до законодавства України та норм регулювання, що встановлені НБУ. Основними цінностями, на яких будується діяльність банку - це відкритість, чесність, динамічність, постійний розвиток, сучасні технології та інше (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні цінності АТ «Таскомбанк» банку

Банк має чітко побудовану структуру корпоративного управління, яка показана на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Конструкція системи корпоративного управління АТ «Таскомбанк»

Вищим органом управління є загальні збори акціонерів АТ «Таскомбанк», які мають право схвалювати рішення з питань, що належать до їхньої виключної компетенції відповідно до Статуту Банку та чинного законодавства. Також можуть вирішувати будь-які інші питання, які не підходять до компетенції виключно Наглядової Ради АТ «Таскомбанку».

Наглядова Рада Банку є органом управління Банку, який представляє інтереси акціонерів у період між проведенням Загальних зборів акціонерів і в межах компетенції, визначеної Статутом Банку, а також контролює і регулює діяльність Правління Банку.

Органом управління в АТ «Таскомбанку» є наглядова рада, яка здійснює нагляд та контроль за його діяльністю. наглядова рада відіграє вагомий роль у забезпеченні ефективного банківського управління та прийнятті важливих стратегічних рішень. До складу наглядової ради банку входять незалежні члени, які не належать до банківських співробітників. Членами наглядової ради є досвідчені професіонали з експертизою в сфері банківської справи, фінансів, управління чи других сусідніх сфер. Наглядова рада здійснює низку вагомих функцій, а саме: формулює цілі та загальну стратегію банку, ухвалює рішення з питань ризиків, фінансової стійкості, контролю. При цьому оцінює та призначає на роботу виконавче керівництво, наглядає за дотриманням банком регулятивних вимог та законодавства.

До вищого органу управління належить Правління банку, яке відповідає за керування спільною діяльністю та прийняття банком стратегічних рішень. Його роль визначається у встановленні мети та шляхів банківського розвитку, ухваленні важливих рішень та забезпеченні дієвого функціонування банку згідно банківському законодавству. Правління банку формулює стратегічну лінію банківського розвитку та визначає цілі, яких має досягти банк. Це пов'язано з визначенням продуктивних стратегій, головних ринкових сегментів, диверсифікації та пріоритетів збільшення.

Відповідальність за фінансове управління покладено на Правління банку, беручи до уваги контроль за фінансовими показниками та бюджетів, управління пасивами та активами, аналіз ризиків та розробка стратегій щодо їхнього зниження.

Також Правління Банку займається підготовкою фінансових та інших звітів, які подаються на розгляд наглядовій раді, акціонерам, регуляторам та іншим зацікавленим особам. Воно також постачає достовірну та своєчасну інформацію про банківську діяльність. Правління банку втілює свої функції на зиск клієнтів, акціонерів, співробітників та інших зацікавлених осіб, а також згідно принципів ефективного управління та належних нормативних вимог.

Банк має багато конкурентних переваг, основні з яких подані на рис. 2.2. До них належать перевірена роками репутація банку, наявність професійної команди, застосування індивідуального підходу до клієнтів та інше.

Рис. 2.2. Конкурентні переваги АТ «Таскомбанку»

В табл. 2.3 зображено основні показники діяльності АТ «Таскомбанк» у 2023-2023 рр., які було розраховано за даними фінансової звітності (Додаток А).

Таблиця 2.3

Головні показники роботи АТ «Таскомбанк» за 2022-2023 рр., млн. грн.

Згідно даним табл. 2.3, в АТ «Таскомбанк» активи піднялися на 821,8 млн. грн. або на 34,02%, що є моментом позитивним і свідчить про розширення діяльності банку. Такі зміни відбулися за рахунок зростання інвестиційних операцій та грошових коштів. Динаміку зростання активів за аналізований період, засвідчено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Рух активів за 2022-2023 рр. в АТ «Таскомбанк», млн. грн.

Також зростає і власний капітал АТ «Таскомбанк» зростає на 110 млн. грн., що відповідає або на 3,52% в порівнянні з даними 2022 року, що визначено збільшенням нерозподіленого прибутку та резервного капіталу. В цілому нарощування власного капіталу позитивно характеризує діяльність банку, оскільки зміцнюється його надійність та платоспроможність. Наочно це показано на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Зміна суми власного капіталу АТ «Таскомбанк» за 2022-2023 рр.

Показник - кредити та аванси клієнтам - зменшилися на росли на -2050 млн. грн. або на 13,20 %, що є моментом негативним і свідчить про скорочення кредитного портфелю банку у 2023 році.

Кошти фізичних та юридичних осіб демонструють стійкий тренд до збільшення. У 2023 році залучені від клієнтів кошти банку склали 24872,3 млн. грн., що більше на 2054 млн. грн., ніж у 2022 році, і є свідченням збільшення довіри до банку зі сторони клієнтів. На рис. 2.5 наочно зображено динаміку даних показників.

Рис. 2.5. Динаміка кредитного та депозитного портфелю банку

Показник рентабельності активів у 2023 році знизився до значення 1,10, тобто 20,1%. Зниження рентабельності банківських активів є свідченням того, що банк не отримує достатньої суми прибутку від своїх активів на супроти ризикам та витрат на їхнє обслуговування. Це викликано як правило, впливом кількох факторів:

- 1) Зниження фінансових результатів. У разі зниження доходів від банківських активів або якщо вони є стабільними, а витрати, пов'язані з обслуговуванням активів нарощують, то рентабельність активів буде знижуватися. Це наприклад, може бути визвано, зменшенням процентних доходів інвестицій або кредитів, підняттям операційних витрат або зростанням збитків від кредитів.
- 2) Значні кредитні ризики. Початок повномасштабних військових дій у 2022 році привели до зростання не виплат за кредитами, що позначилося на погіршенні якості портфелю кредитів АТ «Таскомбанк» і стало початком зменшення рентабельності активів. Збитки, пов'язані з не виплатами та формуванням відповідних резервів за позичками, можуть негативно впливати на прибутковість активів.
- 3) Низькі процентні ставки. На етапі зниження відсоткових ставок у банківській установі відбувається зменшення доходності її активів, найбільше це проявляється у разі, якщо процентні ставки за інвестиціями та кредитами знижуються шорше ніж ставки отримання фінансування банківською установою. Це позначається на зменшенні валової рентабельності банківських активів. Зменшення рентабельності банківських активів може бути свідченням неефективного використання активів, наявності фінансових

проблем, недостатнім керуванням ризиками а також змінами, що відбуваються у макроекономічному середовищі. З метою вирішення даної проблеми банківська установа може зробити низку дій, як зменшення операційних витрат, поліпшення кредитного управління, перегляд бізнесової стратегії або диверсифікація банківських доходів.

Отже, на підставі проведеного аналізу даних, можна зробити висновок, що здебільшого високі показники руху даних для АТ «Таскомбанк» забезпечувалися за рахунок зростання коштів фізичних та юридичних осіб. За аналізований період активи банку зросли переважно за рахунок грошових коштів, міжбанківських операцій та кредитного портфеля.

2.2 Аналіз структури та динаміки кредитного портфелю АТ «Таскомбанк»

Під кредитним портфелем банку розуміють сукупністю всіх кредитних коштів, наданих банківською установою своїм клієнтам. До нього включаються всі банківські активи, які є борговими або кредитами зобов'язаннями. Банківський кредитний портфель може бути різним та містити кредити різних характеристик та типів: іпотечні кредити, корпоративні кредити, споживчі кредити, кредитні картки, кредитні лінії та інші типи кредитних продуктів. Кредитний портфель виконує важливу роль у діяльності банку та його фінансовому стані. Від його якості, різноманітності та ризиків залежить фінансова стійкість та рентабельність банку.

Кредитний портфель АТ «Таскомбанк» містить такі дві компоненти: кредити та заборгованість банків та кредити та заборгованість клієнтів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Компоненти кредитного портфеля АТ «Таскомбанк»

Оскільки кредитний портфель АТ «Таскомбанк» складається із сукупності наданих кредитів, то доцільним є розгляд кредитних програм банку, що надаються клієнтам.

АТ «Таскомбанк» активно надає кредити на суму до 500 тис. грн. При цьому Банк індивідуально встановлює щомісячну комісію, яка може бути як суттєво нижчою так і вищою. Банк пропонує найнижчу комісію тим, хто відкрив в ньому зарплатний рахунок, а ще позичальникам, що раніше вже погашали у «Таскомбанку» кредити без істотних прострочень.

Серед кредитних програм найбільшу популярність мають дві кредитні програми: 1) «Зручна готівка Максимум» та 2) «Кредит на навчання». Їхня характеристика подана на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Головні характеристики кредитних програм АТ «Таскомбанк»

Далі проведемо аналіз динаміки кредитного портфеля банку в розрізі основних груп клієнтів. В табл. 2.4 засвідчено динаміку кредитного портфелю АТ «Таскомбанк» за 2022-2023 роки.

Таблиця 2.4

Динаміка кредитного портфелю в розрізі клієнтів АТ «Таскомбанк» у 2022-2023 рр., млн. грн.

Збільшення банківського кредитного портфелю в цілому на 139,8 млн.грн. або 0,86% відбулось лише за рахунок надання нових кредитів юридичним особам на 241,6 млн. грн. або 2,12%. За усіма іншими кредитами відзначено зниження суми кредитного портфеля, що є моментом негативним, оскільки веде до зменшення прибутковості банку.

Так кредити надані органам місцевого самоврядування та державної влади зменшилися (на 25,4 млн. грн або 3,35%) а іпотечні кредити фізичним особам знизилися (на 24,7 млн. грн., що відповідає 23,66%). Загальна динаміка кредитного портфеля подана на рис. 2.7.

Рис. 2.7. Динаміка кредитного портфеля АТ «Таскомбанку»

Для надання більш детальної оцінки кредитного портфелю АТ «Таскомбанк» слід також дослідити його структуру (табл. 2.5), що дозволить визначити найбільш суттєві кредитні програми, на які орієнтується банківська установа.

Таблиця 2.5

Структура кредитного портфелю АТ «Таскомбанк» за 2022-2023 рр.

З результатами проведеного аналізу у 2022 та 2023 роках в структурі кредитного портфеля превалюють кредити юридичних осіб, із часткою 69,89% та 70,76% відповідно. На другій сходинці - кредити фізичним особам із частиною 24,82% та 24,29%. відповідно у 2022 та 2023 роках. На рис. 2.8 представлено динаміку структури кредитного портфелю АТ «Таскомбанк».

Рис. 2.8. Динаміки структури кредитного портфеля АТ «Таскомбанку»

Наведені показники демонструють, що у структурі банківського кредитного портфеля більша частина інших кредитів, що надані юридичним особам на 0,88%. Всі інші компоненти кредитного портфеля знизились у своїй частці. Так частка кредитів фізичним особам зменшилася на 0,53%, кредитів органам місцевого самоврядування та державної влади на 0,19%;

Таким чином, можна стверджувати, що кредитний портфель переважно укладатиметься з кредитів, наданих юридичним особам. Це значить, що банківська установа активно видає кредити організаціям та підприємствам та здійснює активну фінансову підтримку. Це є характерним для банку, що має спеціалізацію на комерційному та корпоративному кредитуванні.

Як відомо, кожен банк, що отримав ліцензію має додержуватись економічних нормативів, що встановлені регулятором. Серед низки цих нормативів, важливе значення посідають нормативи кредитного ризику.

НБУ встановлює обмеження та нормативи кредитування, з метою контролю ризиків та запобіганню надмірної видачі кредитів. Це проявляється у встановленні обмежень на частину кредитів по відношенню до капіталу банку, встановлення лімітів кредитування для окремих груп позичальників або сфер економіки та вимог щодо формування резервів під кредитні операції.

Також проаналізовано економічні нормативи кредитного ризику діяльності банку АТ «Таскомбанк» у 2022-2023 рр. (табл. 1.5).

Таблиця 2.6

Норматив (Н7) - **максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента** визначається для обмеження ризику кредитних операцій. АТ «Таскомбанк» у 2023-2023 рр. за цим показником демонструє відповідність вимогам НБУ. Норматив Н7 знаходиться в межах нормативного значення (менше 25%). Рівень кредитного ризику за аналізовані періоди знизився, що є моментом позитивним і свідчить про зменшення кількості простроченої заборгованості та знецінених кредитів.

Розглядаючи норматив (Н8) - «великих» кредитних ризиків слід зробити такі висновки. АТ «Таскомбанк» виконує показники за великими кредитними ризиками, оскільки фактичне значення цього нормативу у 2022 році складало 191,46%, а у 2023 році - 155,18%, що є меншим на нормативне значення. До того ж цей норматив знизився на 36,28%, що також позитивно впливає **на рівень кредитного ризику банку.**

Аналіз нормативу (Н9) - **максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами**, показав, що цей показник за 2022-2023 рр. також не перевищував свого нормативного значення. Отже ризик у цей період є не завищеним.

Показник знижується до 0,73% у 2023 році, тобто на 2,21%, що також є позитивним моментом.

Таким чином, визначено, що банк АТ «Таскомбанк», який досліджується, має прийнятний фінансовий стан та при цьому дотримується нормативів кредитного ризику.

РОЗДІЛ 3. Напрями вдосконалення системи управління кредитним портфелем банку

3.1. Дослідження системи управління кредитними операціями АТ «Таскомбанк» в умовах кризи

Система управління кредитними операціями в умовах кризи являє собою комплекс процедур та заходів, що реалізуються банківською установою, з метою ефективного управління та можливості справитися з кризовими обставинами, які пов'язані з кредитним портфелем. Ця система спрямована на зниження ризиків та забезпечення витриманості банку при наявності фінансових та економічних труднощів. Система управління кредитним портфелем в умовах кризи АТ «Таскомбанк» містить такі елементи (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Елементи системи управління кредитними операціями в умовах кризових явищ (САУКО)

Приділено увагу наданні характеристик таким елементам САУКО в АТ «Таскомбанк» як 1) контроль та монітори; 2) регулярна оцінка кредитного портфеля; 3) застосування та розвиток політики антикризового управління ризиками; 4) планування в умовах кризове та реагування на ризики; 5) розвиток та навчання банківського персоналу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика елементів системи управління кредитними операціями в умовах кризи

В системі САУКО, що побудована в банку також слід розраховувати очікування від кредитних збитків (ОКЗ). При цьому слід використовувати щонайменше два сценарії, які будуть зважені з урахуванням ймовірності, для аналізу передбачуваних недоотримань грошових потоків, які будуть дисконтуватися з застосуванням ефективної відсоткової ставки або її значення, що є приблизним. Сума недоотриманих коштів являє собою різницю між потоками грошей, що належать банківській установі згідно до договору, і потоками грошей, які банківська структура чекає отримувати. Основними елементами ОКЗ є такі (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Основні елементами ОКЗ

- 1) Ймовірність дефолту (PD) - це розрахункова оцінка ймовірності настання дефолту впродовж визначеного часу. Дефолт може статися лише у визначений момент часу впродовж періоду, що аналізується, за умови якщо визнання банківського активу не припинилося і він є елементом портфеля як і раніше.
- 2) Значення, яка знаходиться під ризиком дефолту (EAD) - це розрахункова оцінка значення, що є схильним до дефолту на певну дату в майбутньому, з врахуванням змін, що очікується за цією величиною після настання звітної дати, беручи до уваги погашення основної суми кредиту і процентів, передбачених в договорі або іншим чином, повернення виданих кредитів і відсотків, що були нараховані в наслідку прострочення платежів.
- 3) Рівень збитків при дефолті (LGD) - це розрахункова оцінка збитків, що з'являються у разі виникнення дефолту на даний момент часу. LGD розраховують як різницю між грошовими потоками, що передбачені договором і потоками грошей, які кредитор чекає отримати, в тому числі в наслідку продажу забезпечення. Цей показник виражається зазвичай у процентах до EAD.

До головних складових моделей визначення ОКЗ, що включають елемент розрахункової оцінки і судження, належать такі:

- критерії, що застосовуються банківською установою для оцінки вірогідності значного зростання кредитного ризику, в результаті оціночний резерв під зменшення корисності має оцінюватися в сумі, яка дорівнює ОКЗ за увесь термін впливу фінансового інструменту;
- система побудови внутрішніх кредитних рейтингів, що застосовується в банку для розрахунку ймовірності настання дефолту (PD);
- виокремлення окремих груп активів за спільними характеристиками для яких слід застосовувати схожі моделі розрахунку при розрахунку ОКЗ;
- вивчення взаємозв'язків між економічними даними і макроекономічними сценаріями, а також вплив на дані щодо ймовірності дефолту (PD), суми, яка знаходиться під впливом ризику дефолту (EAD), та рівня збитків у разі настання дефолту (LGD) [2].

На підставі зазначено процесу вище, банківські установи розподіляють в такий спосіб фінансові інструменти. Виділять три стадії визнання кредитного ризику: стадія 1, стадія 2 та стадія 3 (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Три стадії визнання кредитного ризику

На стадії 1, банківська установа визнає резерв від зменшення корисності в розмірі, що рівняється 12-місячним ОКЗ. До цієї стадії належать фінансові інструменти, за якими кредитний ризик знизився до такого рівня, щоби їх можна було перевести із Стадії 2. За умови, коли кредитний ризик за фінансовим інструментом значно підійнявся з миті його первісного визнання, то слід урахувати такі кредитні операції на Стадії 2. Банківська установа розраховує резерв під зменшення корисності в розмірі, що рівняється ОКЗ за весь строк. До Стадії 2 також підходять фінансові інструменти, кредитний ризик за якими знизився таким чином, що їх було переведено зі Стадії 3.

На Стадії 3 ураховуються фінансові інструменти, які визнаються як знецінені. Резерв під зменшення корисності банк лічить в розмірі, що рівняється ОКЗ за увесь строк [1].

Отже, система управління кредитними операціями в умовах кризи в цілому дозволяє АТ «Таскомбанку» значно раніше вказувати проблеми, ефективно здійснювати менеджмент ризиків та застосовувати заходи з метою мінімізації збитків кризових ситуацій. Це дозволяє забезпечити стійку діяльність банку в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

За підсумками проведеного дослідження було зроблено основні висновки.

Визначено, що кредитний ризик в банку може спричинити збитки через те, що позичальник не виконує свої зобов'язання щодо кредитних операцій. Кредитний ризик є невідривною частиною діяльності банку, оскільки банківські установи надають кредити з метою отримання доходів, але існує ймовірність не повернення позичальником кредитних коштів. Встановлено, що керування кредитним ризиком - це процес виміру, визначення, контролю та управління ризиками, що пов'язані з банківськими кредитними операціями. Метою управління ризиком кредитування є мінімізація втрат, що пов'язана з забезпеченням банківської фінансової стійкості та неплатоспроможністю позичальників.

Банк застосовує з метою ефективного керування кредитним ризиком різні підходи: розробляє кредитну політику, здійснює оцінку кредитного ризику, які дозволяють оцінити вірогідність невиконання своїх зобов'язань позичальником.

Також може здійснюватися кредитний скоринг, аналіз фінансової звітності, оцінка заставного забезпечення, контроль та моніторинг. Останній містить регулярну оцінку та аналіз кредитного портфеля, своєчасний пошук проблемних кредитів та розподіл кредитів за різними секторами економіки та типами позичальників, що дозволяє знизити концентрацію ризиків та збільшити стійкість банку до можливих збитків.

В ході дослідження було доведено, що керування кредитним ризиком - це важливе завдання для банківської установи. Його ефективність знаходиться в залежності від вживання комплексного підходу, що поєднує аналіз даних, стратегічне планування, контроль та моніторинг, а також виконання регулятивних вимог. Лише такий підхід дає можливість банківській структурі знизити витрати та забезпечити фінансову стійкість банку.

Аналіз кредитного портфеля показав, що основний акцент банк робить на роботу з юридичними особами, оскільки їхня частка в структурі кредитного портфеля протягом 2022-2023 років була превалююча. До того ж серед усіх інших видів кредитів, саме за цими кредитами відмічена позитивна динаміка протягом 2022-2023 рр. Аналіз виконання економічних нормативів кредитного ризику показав, Аналізований банк - АТ «Таскомбанку» має прийнятний фінансовий стан, і він дотримується нормативів кредитного ризику.

Для протидії кризовим явищам, було розглянуто особливості побудови та впровадження система антикризового управління банківськими кредитними операціями. Вона містить низку елементів: контроль і моніторинг; регулярну оцінку кредитних операцій, розвиток політики управління ризиками, кризове реагування та планування; систему навчання та розвитку персоналу. Це дає можливість АТ «Таскомбанку» виявляти проблеми раніше, ефективно керувати ризиками та використовувати заходи з метою мінімізації збитків в умовах кризи, що допомагає банку забезпечити довгострокову стійку його діяльності.